

Γυρνάει πράγματι σελίδα η οικονομία;

Δημοσίευση: 14 Δεκ 2017, 15:50

Καθώς πλησιάζουμε στο καλοκαίρι και στη λήξη του τρέχοντος προγράμματος, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πως οι εξελίξεις μάλλον δρομολογούνται με βάση βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες, τόσο στη χώρα μας όσο και στην Ευρώπη, παρότι αντανakλούν την ανάγκη να τεθεί η ελληνική οικονομία σε πορεία μεσοπρόθεσμα βιώσιμης ανάπτυξης. Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη ότι, για μια ακόμη φορά από την αρχή των προγραμμάτων, η έμφαση δίνεται στο δημοσιονομικό σκέλος της προσαρμογής. Το να μην είναι το δημόσιο ταμείο ελλειμματικό, αποτελεί μια απαραίτητη βάση και συνθήκη για την οικονομία μας. Αλλά δεν θα έπρεπε να είναι το κέντρο της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, παρά μόνο ένα πρώτο βήμα της, μια που το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας είναι πρωτίστως η χαμηλή ανταγωνιστικότητα.

Η επιλογή να σταθεροποιηθεί η οικονομία δημοσιονομικά, κυρίως με αύξηση των φορολογικών συντελεστών και προσαρμογές στο ασφαλιστικό, φαίνεται πως εξυπηρετεί σήμερα τόσο την ελληνική κυβέρνηση, όσο και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Δεν λύνει όμως το πρόβλημα της ελληνικής κρίσης αλλά, στην καλύτερη περίπτωση, μεταθέτει την όποια λύση στο μέλλον. Η αλήθεια είναι πως η πραγματική δομή της οικονομίας, αλλάζει εξαιρετικά αργά. Ο έλεγχος του κράτους στην παραγωγή κάθε άλλο παρά περιορίζεται και η σχετική σημασία του δημόσιου τομέα αυξάνεται. Μετά το καλοκαίρι του 2015 και την επιβολή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων, και παράλληλα, μετά την έξοδο από τα προγράμματα των άλλων αδύναμων οικονομιών και με τους σημερινούς υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης συνολικά στην Ευρωζώνη, η Ελλάδα δεν λογαριάζεται ως συστημικά επικίνδυνη. Το αν η οικονομία θα τεθεί σε τροχιά ανάπτυξης θεωρείται πλέον ευθύνη μόνο της ίδιας της χώρας και το τι θα μπορεί να αποφασιστεί στο εξωτερικό ελάχιστη επίδραση μπορεί να έχει σχετικά. Μια πορεία στασιμότητας στην Ελλάδα επί μακρόν δεν θα ήταν μη ανεκτή οικονομικά και μη αποδεκτή πολιτικά από το ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Με τη λήξη του προγράμματος, το καλοκαίρι, θα είναι πράγματι δύσκολο να δει κανείς πως θα το ακολουθήσει άλλο επίσημο πρόγραμμα, κυρίως για πολιτικούς λόγους και παρά το γεγονός πως τα επιτόκια δανεισμού αναμένονται πολύ υψηλά. Ταυτόχρονα, οι κύριες υποχρεώσεις και τα χαρακτηριστικά που είχαν τα προγράμματα θα παραμένουν σε ισχύ. Δημοσιονομικά, βαθμοί ελευθερίας θα είναι δύσκολο να δημιουργηθούν. Στο διακρατικό τμήμα του δημόσιου χρέους, τα βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα μέτρα καθιστούν την πορεία εξυπηρέτησης εφικτή αλλά υπό όρους, ενώ σημαντικότερες παρεμβάσεις δεν αναμένονται πριν η ελληνική οικονομία τεθεί αποφασιστικά σε στέρεο έδαφος και πορεία ανάπτυξης. Κατά έναν ίσως παράξενο τρόπο, επιστρέφουμε έτσι στην αρχή της κρίσης.

Η ουσία του ζητήματος παραμένει η παραγωγική δομή και θεσμική λειτουργία. Με ποια κληρονομιά βγαίνουμε από τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν; Στη θετική πλευρά της ζυγαριάς καταγράφεται πως η οικονομία σταθεροποιήθηκε, αποφεύχθηκε ένας πλήρης και μη αναστρέψιμος εκτροχιασμός, και η χώρα παρέμεινε στην ισχυρή νομισματική ένωση μαζί με τις πλέον αναπτυγμένες. Με την εξάλειψη των διδύμων ελλειμμάτων υπάρχει δημοσιονομική και μακροοικονομική ισορροπία, ενώ δομικές μεταρρυθμίσεις που δρομολογήθηκαν έχουν σταδιακά θετική επίδραση στην ανάπτυξη. Το δημόσιο χρέος έχει χαρακτηριστικά που κάνουν την υπό όρους διαχείρισή του εφικτή, ενώ υπάρχουν οι συνθήκες για μια θετική πορεία των ομολόγων στους επόμενους μήνες. Στην αρνητική πλευρά, υπάρχει μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης, ιδίως σχετικά με τις επενδύσεις και στο τραπεζικό και ασφαλιστικό σύστημα, πολύ υψηλή φορολογία, συσσώρευση ιδιωτικών χρεών για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, μετανάστευση νέων στο εξωτερικό και αποδυναμωμένη μεσαία τάξη.

Η ολοκλήρωση, λοιπόν, του τρέχοντος προγράμματος και η προγραμματιζόμενη έξοδος στις αγορές ούτε για ένα δευτερόλεπτο δεν μπορεί να θεωρείται ότι σηματοδοτεί την επιστροφή σε συνθήκες ευημερίας. Θα ήταν πολύ χρησιμότερο να αντιμετωπιστεί ως μια υπενθύμιση, και μάλιστα ιδιαίτερα επείγουσα μιας που οι όποιοι μηχανισμοί προστασίας θα είναι πλέον ασθενείς, ότι απομένουν να γίνουν πάρα πολλά. Η επιτυχία της πορείας της οικονομίας θα εξαρτηθεί ευθέως από τον ρυθμό προόδου στη μείωση των εμπορίων εισόδου, ιδίως όσων σχετίζονται με τη δημόσια διοίκηση, και στο άνοιγμα των αγορών για παραγωγή. Κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων προσαρμογής υπήρξαν κέρδη και ζημιές, αλλά συνολικά σπαταλήθηκε πολύτιμος χρόνος. Τώρα που τα μνημόνια τελειώνουν, γίνεται ξεκάθαρο πως το πρόβλημα μας δεν ήταν τα ίδια τα μνημόνια. Και τελικά, με καθυστέρηση κάποιων ετών, βρισκόμαστε πάλι αντιμέτωποι με την πραγματικότητα της οικονομίας μας και με τις επιλογές που πρέπει να γίνουν.

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και Καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

in.gr